

**Despre modul în care sunt preluate în unele lucrări de specialitate
descoperirile arheologice de la Zalău „Valea Răchișorii/Pálvár/Poligon” și
alte artefacte din județul Sălaj**

Descoperirile arheologice medievale timpurii de pe teritoriul actual al județului Sălaj sunt cunoscute în literatura de specialitate românească și nu numai. Nu întotdeauna însă, acestea au și fost preluate corect de către cei care fac referire la ele! Acesta este de altfel și motivul care ne-a determinat să scriem rândurile de față.

Atenția ne-a fost atrasă de două materiale științifice a căror autor este dr. Erwin Gáll de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” - București (Academia Română).

I. Situl arheologic de la Zalău „Valea răchișorii/Pálvár/Poligon”

Recent, descoperirile din acest punct au fost prezentate în lucrarea lui Erwin Gáll *Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10-11. századi sírleletei*, Szeged, 2013. Nu ne-am propus să facem o recenzie a acestei lucrări, ci doar o analiză a modului în care sunt prezentate cercetările din situl mai sus amintit.

I.a. Chestiuni legate de localizarea sitului

În lucrarea lui Erwin Gáll, descrierea locației sitului (la p. 545) are și formularea „nu departe de râul Crasna”. Domnul Gáll nu cunoaște geografia locului! Unde este râul Crasna și unde este Zalăul? Situl nu are nicio legătură cu râul Crasna, el este amplasat pe strada Crasnei, stradă denumită așa pentru că pe acolo trece drumul care duce spre localitatea Crasna prin localitatea Aghireș (Vezi *Cosma 1994*, p. 323; *Sanda Băcueș-Crișan, Băcueș-Crișan 2003*, p. 30).

I. b. Chestiuni legate de planul general al săpăturilor, dispunerea unităților de cercetare arheologică și a mormintelor

În anul 2003 am publicat planul general al săpăturilor arheologice - campaniile 1989, 2000, 2001, 2002 (sectorul așezare și cimitir), prin urmare el este accesibil lumii științifice (*Sanda Băcueț-Crișan, Băcueț-Crișan 2003, pl. 69-70*).

Urmărind planul publicat de Erwin Gáll (p. 548, fig. 147) am constatat cu surprindere că există atâtea erori încât nu ne mai recunoaștem propriile săpături și descoperiri! Pentru exemplificare și comparație atașăm planul publicat de noi în anul 2003 (**pl. I**) și cel care apare la Erwin Gáll în 2013 (**pl. II**) la care am sesizat următoarele nereguli: lipsesc complexe arheologice, lipsesc numerotări ale unor unități de cercetare arheologică, lipsesc numerotări ale unor complexe arheologice, complexe arheologice amplasate greșit pe plan (locuințe și morminte).

Nu excludem posibilitatea ca amplasarea greșită a unor complexe să se datoreze unor probleme de tipărire a volumului, însă în anul de grație 2013, datorită tehnologiei informatice existente, astfel de greșeli pot fi corectate înainte sau chiar pe parcursul procesului de tipărire a lucrării! Totuși, pe planul republicat de Erwin Gáll sunt morminte plasate în unități de cercetare arheologică în care ele nu au fost descoperite niciodată, ba mai mult, ele apar în zonele dintre secțiuni unde încă nu s-au făcut cercetări! Cel mai simplu este să dăm vina pe tipografie, însă există obligativitatea corecturii finale înainte de tipărire!

Pentru a ușura prezentarea mormintelor, Erwin Gáll a renumerotat mormintele (de la 1 la 12) în ordinea campaniilor de cercetare, lucru cu care suntem pe deplin de acord, dar nu putem accepta faptul că în cazul primelor morminte descoperite (anul 1989) unele sunt plasate aiurea și sunt și numerotate greșit! Pentru verificare vezi planșa cu numerotarea noastră (**pl. V**) și planșa care apare la Erwin Gáll (**pl. II**).

I. c. Chestiuni legate de redarea planului fiecărui mormânt

Toate mormintele descoperite de noi în anii 2000, 2001, 2002 au fost publicate în anul 2003 cu scară grafică atașată pe planșa respectivă (Vezi *Sanda Băcueț-Crișan, Băcueț-Crișan 2003, pl. 69-70*). La Erwin Gáll, planșele

294, 295/9 (1-2) redau planurile mormintelor fără scară, cu mențiunea „Méret nélkül” (Méret nélkül = fără scară/dimensiuni), din aceasta reieșind faptul că ele au fost publicate de către autorul săpăturilor (adică subsemnatul) fără scară!

În anul 2003 când am publicat aceste morminte, am grupat mai multe morminte pe aceeași planșă. Toate mormintele erau desenate la aceeași scară fapt pentru care a fost plasată o singură scară pentru toate mormintele aflate pe aceeași planșă (pl. III-IV). Se pare că pentru domnul Erwin Gáll nu a fost suficient de evident acest lucru! Menționăm faptul că aceste desene au mai fost preluate și de către alți cercetători care, probabil și datorită experienței în prelucrarea materialelor și în studierea bibliografiei, au înțeles că scara respectivă însoțea toate mormintele prezente pe aceeași planșă!

I. d. Chestiuni legate de cronologie

La p. 549, Erwin Gáll precizează faptul că cimitirul de la Zalău a fost încadrat în etapa cronologică reprezentată de sfârșitul sec IX - prima jumătate a sec. X, uitând că această datare, care a fost propusă de C. Cosma în anul 1994 (Cosma 1994, p. 329) a fost rediscutată de noi în anul 2003, când am și propus o altă datare: prima jumătate a sec. X/mijlocul sec. X (Sanda Băcueț-Crișan, Băcueț-Crișan 2003, p. 63). Domnul Erwin Gáll citește mult, dar citează selectiv!

II. Barda descoperită în localitatea Stâna

Această descoperire este abordată de către Erwin Gáll în două lucrări:

- a. *Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10-11. századi sír-es szórvány-fegyverleleteinek elemzése, în Hadtörténelmi Közlemények, 2, 2007, p. 435, pl. VI.*
- b. *Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10-11. századi sírleletei . Szeged, 2013, p. 108, fig. 34/1.*

Barda respectivă a fost publicată de subsemnatul în anul 2000 (Băcueț-Crișan 2000, p. 578, fig. II/2a-2b). În ambele lucrări prezentate mai sus am constatat faptul că la explicația planșelor Erwin Gáll nu face nicio trimitere la autorul primei publicări a piesei. Și mai grav este faptul că în

trimiterile bibliografice nu există o citare a autorului și a articolului în care a fost publicată piesa! În plus, trimiterea bibliografică făcută este una greșită deoarece se referă la lucrarea publicată în anul 2003 (*Sanda Băcuet-Crișan, Băcuet-Crișan 2003*, p. 63) care **nu are absolut nicio legătură** cu această piesă!

În loc de concluzie

Arheologia din România a pășit și ea în mileniul III și odată cu această trecere am sperat că nu vom mai întâlni astfel de situații în literatura științifică! Colegul Erwin Gáll este cercetător în cadrul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” - București, instituție care aparține de Academia Română. Prin urmare, mai ales când lucrezi într-o astfel de instituție, nu ar trebui să existe abateri de la cele mai elementare norme de redactare a unui material științific, în cazul de față necitarea autorului și a lucrării în care a fost publicată prima dată descoperirea arheologică respectivă!

Erwin Gáll scrie mult, dar se pare că o face în viteză, motivat fiind probabil de dorința de a răspândi și a impune un anumit punct de vedere! Nu știm dacă cele sesizate mai sus sunt doar scăpări (probabil datorate vitezei!) sau au o altă explicație! Cu speranța că nu vom mai constata asemenea situații, încheiem adresându-i colegului Erwin Gáll îndemnul de *festina lente!*

Dan Băcuet-Crișan

Muzeul Județean de Istorie și Artă -Zalău

BIBLIOGRAFIE

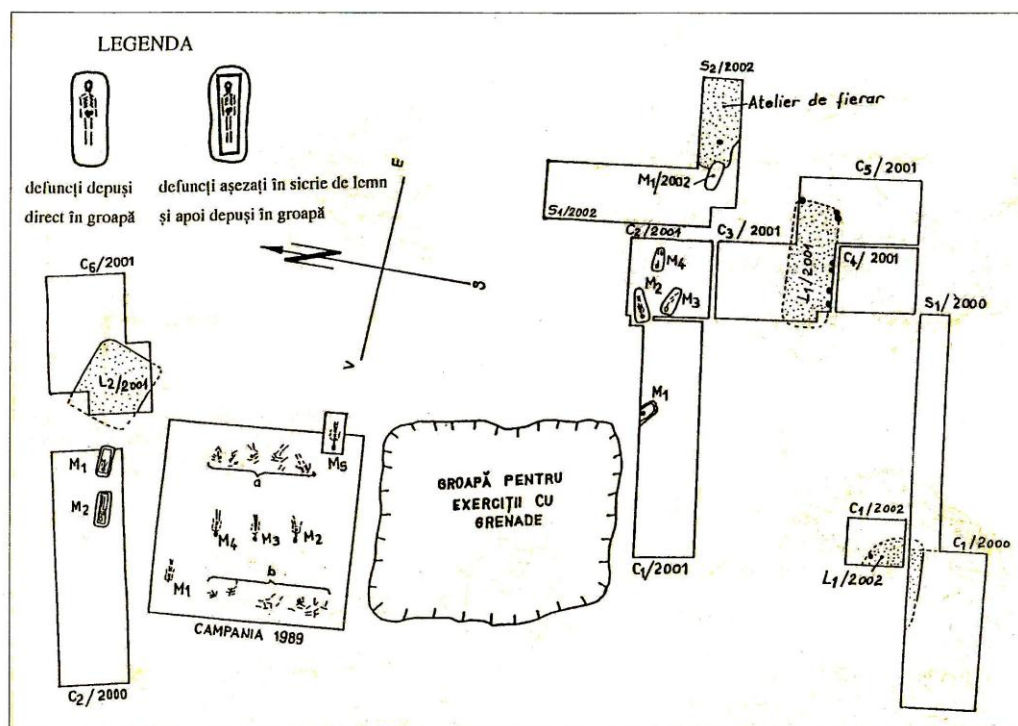
Băcuet-Crișan	2000	D. Băcuet-Crișan, <i>Câteva piese medievale (arme) din Muzeul de Istorie și Artă Zalău</i> , AMP, XXIII, vol. I, p. 577-588, 2000.
Sanda Băcuet-Crișan,	2003	S. Băcuet-Crișan, D. Băcuet-Crișan,

Băcueț-Crișan

Cercetări arheologice pe teritoriul orașului Zalău. Descoperirile neo-neolitice și medievale timpurii, Editura Porolissum a Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău, Zalău, 2003.

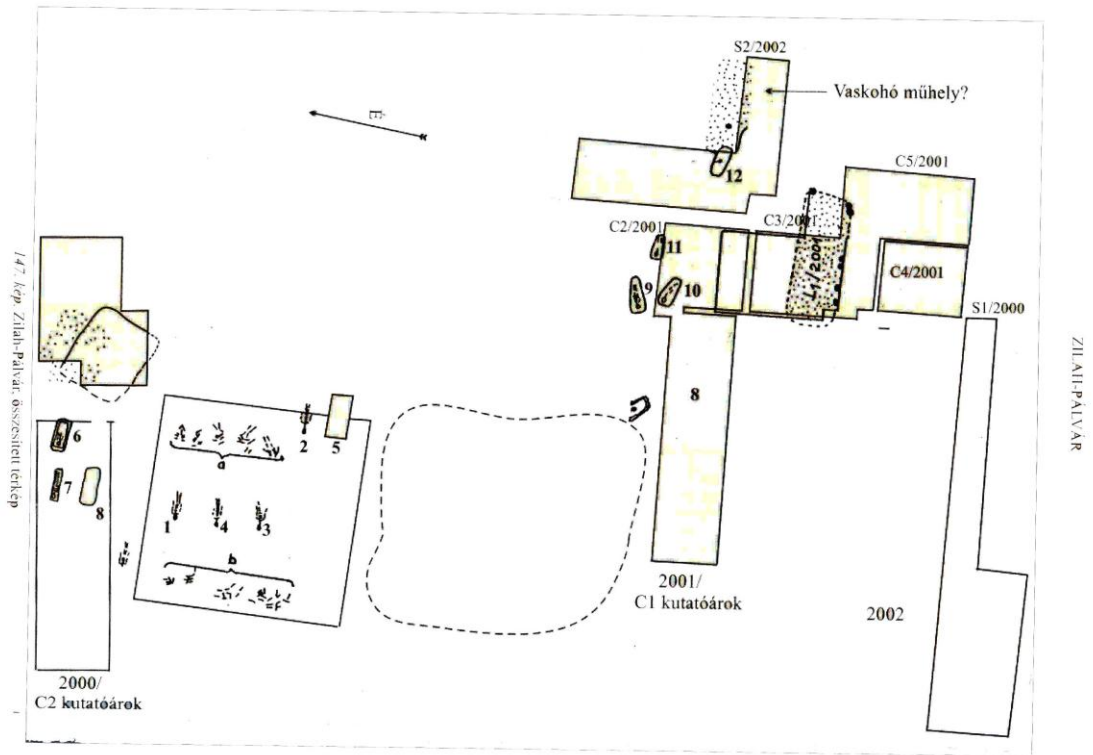
- Cosma 1994 C. Cosma, *Morminte din secolele IX-X p. Ch. Descoperite la Zalău (jud. Sălaj)*, în *Eph. Nap.*, IV, 1994, p. 323-329.
- Gáll 2007 E. Gáll, *Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10-11. századi sír-es szórványfegyverleleteinek elemzése*, în *Hadtörténelmi Közlemények*, 2, 2007, p. 395-474.
- Gáll 2013 E. Gáll, *Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10-11. századi sírleletei*, Szeged, 2013.

Planșa I

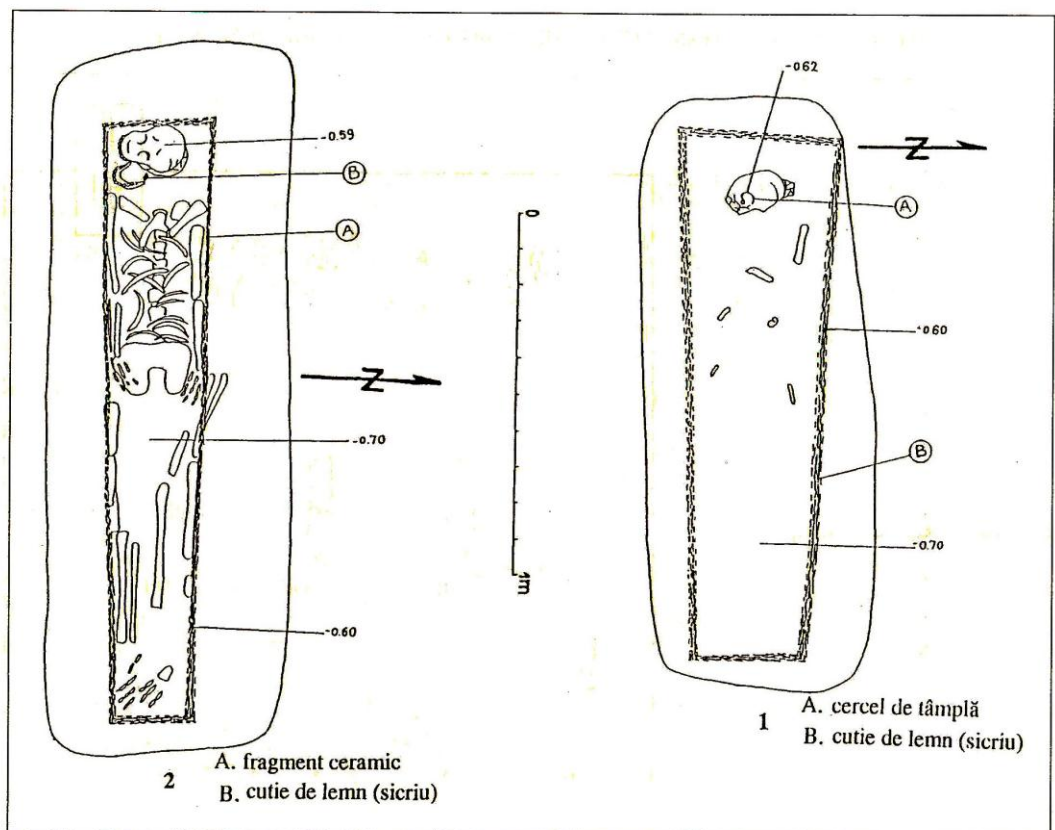

Pl. 69. Zalău "Palvar". Planul săpăturilor. Campania din 1989 (după C. Cosma 1994). Campaniile din 2000, 2001 și 2002 (cercetări D. Băcueț-Crișan)...Sectorul necropolă și așezare

Planşa II

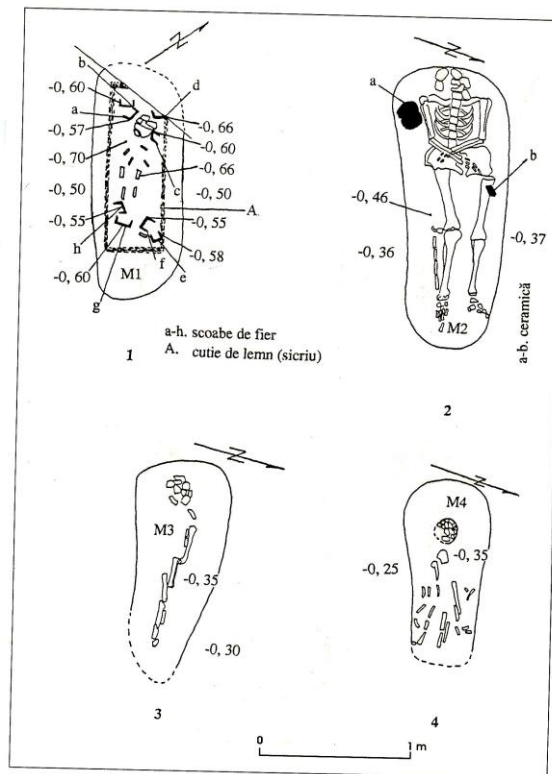

Planşa III

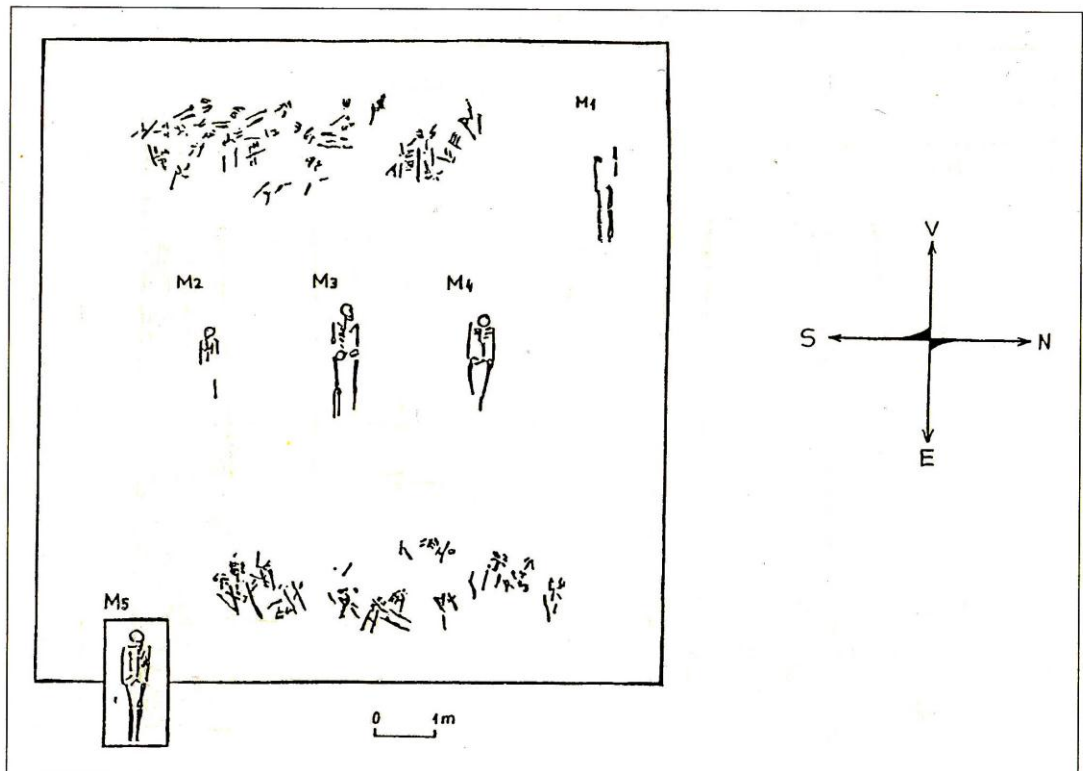
Pl. 71. Zalău "Palvar": 1. Mormântul nr. 1/2000; 2. Mormântul nr. 2/2000

Planșa IV

Pl. 72. Zalău "Palvar". 1. Mormântul nr. 1/2001; 2. Mormântul nr. 2/2001; 3. Mormântul nr. 3/2001; 4. Mormântul nr. 4/2001

Planșa V

Pl. 70. Zalău "Palvar". Planul săpăturii realizate în anul 1989 (după C. Cosma 1994)